

Adquisició i processament del llenguatge

Codi: 101730

Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500893 Logopèdia	FB	1	2

Professor de contacte

Nom: Olga Soler Vilageliu

Correu electrònic: Olga.Soler@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Melina Aparici Aznar

Yago Ramis Laloux

María Inés Caño Melero

Prerequisits

És important que l'alumne tingui un bon domini de l'ortografia i la redacció i una bona expressió oral en la seva llengua materna. També és important que pugui llegir en anglès.

Objectius

Aquesta assignatura de primer curs preten donar eines als estudiants per a que assoleixin coneixements fonamentals sobre dos temes cabdals en la psicolingüística: com adquirim el llenguatge a la infància i com el processem.

Quan l'estudiant acabi l'assignatura serà capaç de:

- reconèixer i descriure les principals orientacions teòriques en l'estudi de la psicolingüística i l'adquisició del llenguatge
- enumerar els trets característics del llenguatge i les seves funcions
- descriure les diferents fases del processament del llenguatge humà i les representacions internes associades a aquest processament
- descriure i conèixer les etapes en les quals s'assoleixen les habilitats lingüístiques i comunicatives des la infantesa fins l'edat adulta
- identificar les diferents metodologies de recollida de dades i estudi de la psicolingüística
- relacionar el desenvolupament del llenguatge amb altres processos (cognitius i socials)
- detectar dificultats en les etapes inicials de l'adquisició del llenguatge

Competències

- Adequar la pròpia comunicació a auditoris diversos segons l'edat, la patologia, etc.
- Analitzar i sintetitzar informació.
- Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
- Demostrar que es comprenen i s'empren correctament la terminologia i la metodologia pròpies de la recerca logopèdica.
- Integrar els fonaments biològics (anatomia i fisiologia), psicològics (processos i desenvolupament evolutiu), lingüístics i pedagògics de la intervenció logopèdica en la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals
- Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.
- Valorar les produccions científiques que sostenen el desenvolupament professional del logopeda.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i sintetitzar.
2. Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
3. Descriure els diferents processos psicològics implicats en la producció i en la comprensió del discurs i relacionar-los.
4. Descriure els mecanismes bàsics de la funció comunicativa del llenguatge i saber aplicar-los en l'entorn conversacional.
5. Enumerar i relacionar les característiques i les funcions del llenguatge humà.
6. Identificar, descriure i relacionar les diferents fases de l'adquisició del llenguatge.
7. Identificar, descriure i relacionar les diferents fases del processament del llenguatge natural en la percepció i en la producció.
8. Identificar els fonaments psicològics i psicolingüístics de la logopèdia.
9. Identificar i valorar l'adequació de les produccions científiques sobre adquisició i desenvolupament del llenguatge.
10. Identificar les aportacions fonamentals de les produccions científiques vinculades als processos psicològics en les quals es fonamenta el desenvolupament professional del logopeda.
11. Inferir les implicacions del procés de desenvolupament evolutiu sobre el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.
12. Utilitzar correctament la terminologia i la metodologia pròpies de la recerca científica.
13. Utilitzar estratègies apropiades per exposar oralment arguments sobre temes de debat tractats en el grup classe.
14. Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.
15. Valorar i jutjar l'adequació de la metodologia utilitzada en una recerca.

Continguts

1. Adquisició del llenguatge

1.1 Teories sobre l'adquisició del llenguatge: innatistes; constructivistes; sòcio-interaccionistes

1.2 Mètodes d'estudi: metodologia observacional; paradigmes experimentals

2. Etapes i processos d'adquisició del llenguatge

2.1 Comunicació prelingüística: l'aparició de la comunicació intencional; les adaptacions de l'adult

2.2 Adquisició del lèxic: les primeres paraules; l'explosió lèxica; fenòmens evolutius en l'adquisició del significat

2.3 Desenvolupament fonològic: les habilitats de percepció de la parla dels nadons; conductes prelingüístiques; desenvolupament fonològic i processos de simplificació

2.4 Procés d'adquisició morfosintàctica: la parla telegràfica; l'adquisició de la morfologia; l'oració simple i les modalitats oracionals

2.5 Desenvolupament de la pragmàtica: les habilitats conversacionals; els actes de parla

3. El desenvolupament del llenguatge més enllà dels cinc anys: 'desenvolupaments tardans'

3.1 Desenvolupaments semàntics i pragmàtics posteriors: els significats no literals.

3.2 Desenvolupaments sintàctics posteriors: les oracions compostes; les estructures sintàctiques complexes

4. Processament del llenguatge en la percepció.

4.1 Processament del senyal de parla.

4.2 Lèxic i accés al lèxic. El lèxic bilingüe.

4.3 Processament sintàctic. Models.

4.4 La situació comunicativa: Pragmàtica.

4.5 Entendre: Comprensió i producció del discurs.

5. Producció del llenguatge

5.1 Producció de la parla. Fases i errors espontanis de parla.

5.2 Percepció i producció de la llengua escrita.

6. El llenguatge, una capacitat de domini específic?

6.1. Els grans debats teòrics sobre la naturalesa cognitiva del llenguatge.

Metodologia

Tipus de metodologia emprada:

- El professorat farà sessions de classe magistral per desenvolupar els continguts més teòrics i donar directrius sobre l'estudi individual. En aquestes sessions es farà ús de material audiovisual. Es demanarà la participació de l'estudiant en debats del grup.
- En sessions de grup partit es treballarà amb estudi de casos o treballs de tipus pràctic. Al final de les sessions els estudiants elaboraran informes sobre els casos presentats o el treball pràctic que hagin desenvolupat durant la sessió.
- S'emprarà el campus virtual per facilitar materials als estudiants, fer fòrums de discussió i exercicis concrets.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classe magistral amb suport TIC i debat en grup	67	2,68	12, 13
Classes pràctiques	14	0,56	1, 9, 10, 13, 15
Tipus: Supervisades			

Atenció individual (presencial o virtual) als estudiants que ho sol·licitin	8	0,32	1, 9, 10, 15
Participació en els fòrums i altres activitats al campus virtual	10	0,4	1, 2, 12, 14
Tipus: Autònomes			
Cerca autònoma d'informació	20	0,8	1, 2, 9, 10, 14, 15
Estudi individual de la matèria i preparació d'exàmens	58	2,32	1, 2
Lectura d'articles i capítols de llibres	48	1,92	1, 2, 10

Avaluació

Evidència 1 i 2: Per tal de superar l'assignatura caldrà fer dos exàmens parcials. Aquests exàmens representen el 80 % de la nota final.

Evidència 3: La mitjana obtinguda en la qualificació de les activitats realitzades en grup dividit a l'aula de pràctiques (informes breus) representa el 20% de la qualificació final. És necessari presentar un mínim de 4 informes per optar a l'avaluació.

L'estudiant aprovarà l'assignatura a partir d'obtenir com a mínim una qualificació de 5 en la mitjana de les evidències. L'estudiant estarà en condicions de superar l'assignatura només si ha presentat les tres evidències.

Un/a estudiant que hagi lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior al 40% no podrà constar en actes com a "no avaluable".

Reavaluació:

Podrà optar a la reavaluació l'estudiant que no hagi assolit els criteris establerts per aprovar l'assignatura (havent presentat totes les evidències) i tingui una qualificació d'avaluació contínua major o igual a 4 punts i inferior a 5 punts (escala 0-10) .

Aquesta consistirà en una prova escrita de reavaluació de les evidències d'aprenentatge en què no hagués demostrat un rendiment satisfactori.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen parcial 1	40 % de la qualificació final	0	0	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14
Examen parcial 2	40% de la qualificació final.	0	0	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14
Informes breus	20% de la qualificació final	0	0	1, 12, 13, 15

Bibliografia

Aguado, G. (1995) El desarrollo del lenguaje de 0 a 3 años. Madrid: Ciencias de la Educación Preescolar y Especial.

Treball interessant des d'un punt de vista teòric i pràctic, tot i que l'estudi del llenguatge analitzat finalitza als tres anys.

Andreu, L.; Serra, J.M.; Soler, O.; Tolchinsky, L. (2013) Trastorns d'aprenentatge de l'escriptura i de les matemàtiques. Barcelona: Editorial UOC.

Interessant pels capítols d'aprenentatge de l'escriptura, relacionats amb la producció del llenguatge escrit.

Aparici, M. (2012). L'adquisició del llenguatge. A Ll. Barrachina, Ll. (coord.), M. Aparici & E. Noguera, Desenvolupament i Avaluació del llenguatge oral. Barcelona: Editorial UOC.

El primer capítol és el capítol recomanat per als continguts d'adquisició del llenguatge.

Bosch, L. (2006). Capacidades tempranas en la percepción del habla y su utilización como indicadores para la detección de trastornos. *Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología*, 26 (1), 3-11.

Clemente, R. A. (1995) Desarrollo del lenguaje. Manual para profesionales de la intervención en ambientes educativos. Barcelona: Octaedro.

Visió global sobre l'adquisició del llenguatge. Té un caràcter més aplicat que teòric.

Ellis, A.W. (2016). Reading, Writing and Dyslexia (*Classic edition*). *A cognitive approach*. Oxford: Routledge, Taylor and Francis Group.

Llibre que revisa diversos aspectes de la llengua escrita i el seu aprenentatge. Per aquí vulgui aprofundir en els aspectes textuais del llenguatge.

Cuetos, F., González, J., y de Vega, M. (2015). Psicología del lenguaje. Madrid: Editorial Médica Panamericana.

Manual actualitzat sobre processament del llenguatge

Garton, A.; Pratt, G. (1991) Aprendizaje y proceso de alfabetización. Barcelona: Paidós. Temas de educación.

Manual global sobre l'adquisició del llenguatge. És útil perquè abasta gairebé tots els temes del programa.

Garton, A. (1994) Interacción social y desarrollo del lenguaje y la cognición. Barcelona: Paidós.

Abordatge de l'adquisició del llenguatge des de la perspectiva interaccionista.

Gràcia, M. (2003) Comunicación y lenguaje en primera sedades. Intervención con familias. Lleida: Editorial Milenio.

Karmiloff, K. & Karmiloff-Smith, A. (2001) Hacia el lenguaje. Madrid: Morata (Original: Pathways to language. Cambridge: Cambridge University Press.)

Manual sobre el desenvolupament del llenguatge. És molt clar i pedagògic.

López-Higes, R. (2003). Psicología del lenguaje. Madrid: Piràmide.

Interessant per Logopedes, conté informació de tipus aplicat.

López-Omat, S. (2011). La adquisición del lenguaje, un resumen en 2011. *Revista de investigación en Logopedia*, 1,1 pp. 1-11.

Mariscal, S. i Gallo, M. P. (2014). Adquisición del lenguaje. Madrid: Síntesis.

Manual sobre les primeres etapes de l'adquisició del llenguatge, amb referència a dades del castellà.

Moreno Ríos, S. (2005). Psicología del desarrollo cognitivo y adquisición del lenguaje. Biblioteca Nueva: Madrid.

Revisió de les diferents teories psicològiques i lingüístiques que s'han interessat per les relacions entre el llenguatge i el pensament.

Owens, R. E. (2003). Desarrollo del lenguaje. Madrid: Pearson/Prentice Hall.

Es tracta d'un manual actualitzat. Tot i tractar-se d'una traducció de l'anglès, els capítols dedicats a l'adquisició de la gramàtica i la morfologia s'han fet utilitzant dades de treballs fets amb infants que aprenen el castellà i i també català.

Perera, J., Aparici, M., Rosado, E., Salas, N. (2016). *Written and Spoken Language Development across the Lifespan*. Dordrecht: Springer.

Recull de treballs sobre el desenvolupament de la llengua oral i escrita. Està centrat en els anomenats desenvolupaments posteriors del llenguatge (més enllà dels 5 anys).

Rondal, J.A. (1990). *La interacción adulto-niño y la construcción del lenguaje*. México: Trillas.

Estudi detallat sobre el paper de les interaccions entre el nen i l'adult en el procés d'adquisició del llenguatge.

Serra, M., Serrat, E., Solé, M. R., Bel, A. y Aparici, M. (2000). *La adquisición del lenguaje*. Barcelona: Ariel.

Treball sobre el desenvolupament del llenguatge. Aporta dades sobre el procés d'evolució del llenguatge oral referides a les llengües que es parlen en diferents comunitats: castellà, català, gallec i euskera. És el llibre de consulta/ampliació recomanat per als continguts d'adquisició del llenguatge.

Soler, O. (coord.) (2006). *Psicología del Lenguatge*. Barcelona: EdiUOC.

És el manual recomanat per als continguts de processament del llenguatge. El capítol 5 tracta de l'adquisició del llenguatge.